

~~II. A. 240/19.~~

K 157/4

ČTVRTÁ ROČNÍ ZPRÁVA STÁT. REÁLNÉHO GYMNASIA NA KRÁL. VINOHRADĚCH

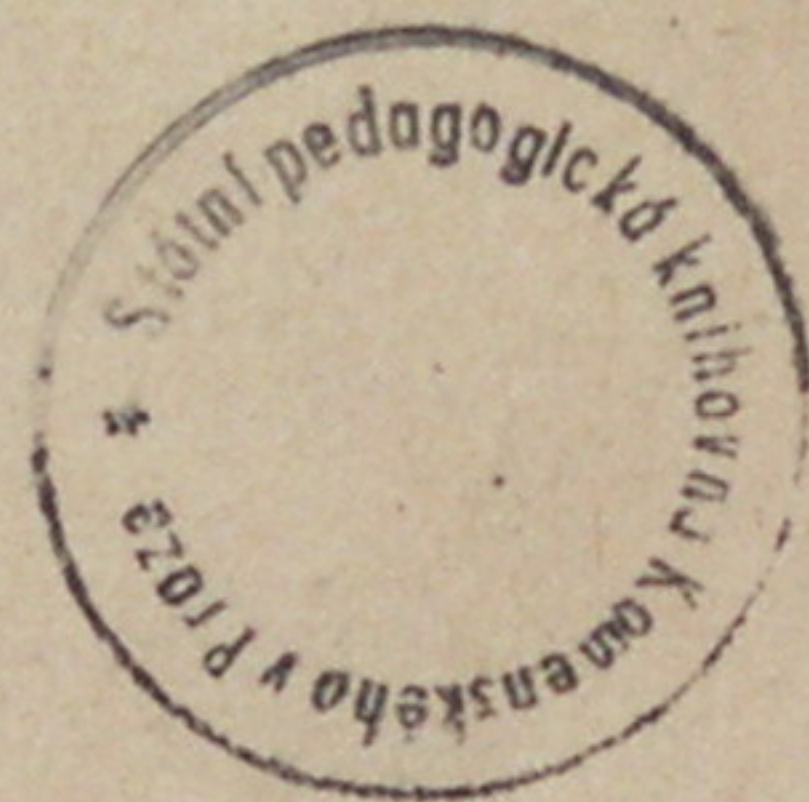
ZA ŠKOLNÍ ROK 1918-19
(od založení ústavu sedmý).

OBSAH:

Ministr generál dr. M. R. Štefánik †.
Promluva ředitele ústavu k žactvu.

O vzniku a významu české samostatnosti.
Od ředitele ústavu.

Zprávy školní.
Sestavil ředitel s přispěním sboru profesorského.

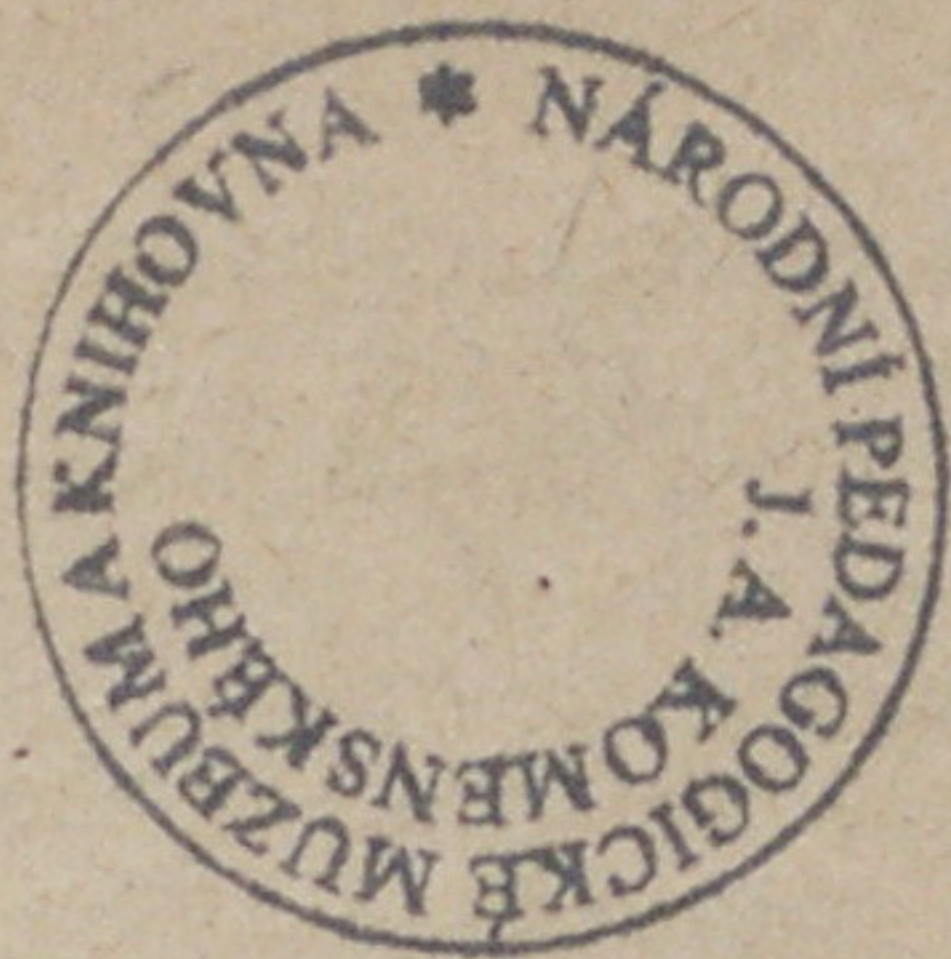

NA KRÁL. VINOHRADĚCH.

Tiskl Albert Malíř na Král. Vinohradech. — Nákladem stát. reálného gymnasia.

1919.

1800/2013
K 157/4

Ministr generál dr. Milan Štefánik †

(Promluva řed. dra J. Pražáka k žactvu ústavu v den pohřbu 10. května 1919.)

»Jsem netrpěliv, abych již vstoupil do osvobozené vlasti,« tak praví generál a ministr vojenství dr. Milan Rastislav Štefánik ve svém denním rozkaze k vojsku v Itálii dne 28. dubna 1919. A dne 4. května vrací se do vlasti, vrací se slavný, vítězný, nedočkavě očekávan — vrací se do ní zemřít! S létadla pouze spatřil půdu vlasti, které zasvětil dny svého života, z rodné země chtěl čerpat, jako starověký Antaeus z dotyku matky země, novou sílu v dalším zápase — než tu naplňuje se osudná tragika. Létadlo strženo větrnou smrští řítí se dolů a drahá slovenská země uvítala svého obdivuhodného syna políbkem smrti. — Krutou ranou zasáhl osud mladou naši republiku v prvních dnech měsíce květnu!

Milan Rastislav Štefánik, dr. filosofie, ředitel hvězdárny na Mont Blancu, narodil se 21. července roku 1878 v Košariskách v stolici nitranské — v nejsmutnější to části československé půdy, jež po tisíciletí nepoznala svobody. Studoval roku 1900-1901 na české universitě v Praze, pak na universitě v Curychu a v Miláně. Roku 1904 promován byl v Praze na doktora filosofie. Brzy pak v Paříži vzbudil pozornost profesora Jansena a jmenován asistentem hvězdárny mendonské. Roku 1907 stal se ředitelem hvězdárny na Mont Blancu, jež jeho zásluhou byla zřízena. Za studii astronomickými meškal ve Španělsku, na Tahiti, rozkošném dle jeho líčení ostrůvku v Tichém oceánu, podnikal cesty do Alžiru a do Turkestanu. Napsal řadu hvězdářských pojednání, vydaných pařížskou akademií věd.

Nadešel rok 1914, kdy rozpoutala se krutá bouře válečná Evropou — nespátřil takové Štefánik ve své observatoři na Mont Blancu. I odvrací se zrak vědce od nebe k tomu, co se děje kolem něho na zemi. Sestupuje se svých hvězd do vřavy válečné, aby zúčastnil se osvobozovacího boje svého národa. A učený astronom vyrůstá v obratného vojáka, diplomata a politika.

Vstupuje hned na počátku války jako dobrovolník-letec do dohodového vojska. Létá nad bitevní vřavou i za bouřlivého vichru a často již oželen, vrací se šťastně zpátky.

Vyznamenal se v bojích u Arrasu a v době Mackensonova tažení roku 1915 zúčastnil se leteckých operací na srbské frontě. Když se pak s létadlem vracel přes Albanii do Itálie, sřítilo se již tehdy jeho létadlo na pobřeží italském a Štefánik, muž vůbec chatrného zdraví, těžce se vnitřně zranil. — Jaká to předzvěst pozdější tragedie!

Působil pak na bojišti italském a na začátku roku 1917, kdy italská vláda svolila ke koncentraci českých zajatců v určitém táboře, ne ještě k utvoření československé armády, vypravil se Štefánik aeroplanem na rakouskou frontu a rozhazoval letáky, vydané italskou vojenskou správou a vyzývající české vojáky, aby opustili řady svých utlačovatelů.

V tomto roce (1917) jmenován byl majorem, v únoru 1918 plukovníkem a v červenci brigádním generálem. To jest asi kariéra vojáka-hrdiny.

Nyní však stručně všimněme si Štefánika jako diplomata, politika a vojenského organisátora prvního řádu.

Štefánik hrál vynikající úlohu při organisaci zahraniční Národní rady, jejímž členem stává se koncem roku 1915. Se jménem Štefánikovým spojeny jsou první počátky organisace naší revoluční armády. Štefánik, žijící dlouhá léta v cizině, jenž měl styk s vlivnými osobnostmi, uvedl profesora Masaryka k prezidentu francouzského ministerstva Briandovi a seznámil dra Bereše s francouzskými diplomaty.

Jemu francouzská vláda dala první slib stran utvoření našeho vojska v létě roku 1916, když odjížděl na Rus, aby s redaktorem Bohdanem Pavlů organisoval československé zajatce pro legie. Jemu také náleží vynikající zásluha o dosažení památného dekretu presidenta francouzské republiky o zřízení našeho vojska v prosinci roku 1917.

V létě roku 1917 vyslán byl do Ameriky, kde jednal s presidentem Wilsonem o utvoření legií amerických. Na sklonku tohoto roku ve srozumění s vládou francouzskou a americkou zahájil tam akci rekrutační.

V první polovici roku 1918 věnoval se výhradně vybudování československé armády v Itálii, kde jeho přičiněním zlomen odpor italské vlády a v dubnu r. 1918 Štefánik podpisuje první smlouvu, potvrzující samostatnost našeho vojska v Itálii. A 24. května koná se v Římě velká česká slavnost — před pomníkem Viktora Emanuela; české vojsko přijímá od čtyřdohody červenobílý prapor. — Tehdy za Národní radu mluvil dr. Štefánik pohnutou řeč o našem zápase, našich nadějích a pevném rozhodnutí bojovati až do konce.

Dr. Štefánik byl český Cato, muž nepoddajný, neoblomný, jenž svým bystrozrakem politickým poznal a hlásal, že, má-li československý národ vymknouti se z poroby imperialismu germánského a z krutého asijského útisku maďarského, »Austriam esse delendam...« A podle tohoto hesla svého důsledně jednal.

Dr. Štefánik, ač rodem Slovák, byl nadšený bezkompromisní hlasatel a obháje jednoty celého národa československého. Tázán slovenským vlastencem, kolik bude mítí Slovensko ministrů ve vládě československé republiky, odpověděl: »Žádné a všechny« a vysvětlil: Bude-li mítí Slovensko dostatek nejschopnějších lidí, bude mítí ministry všechny. Chci, aby se Slovák cítil v Plzni právě tak doma, jako se má cítit Čech doma v Nitře. — J e n e s e p a r a t i s m ! — říkával.

Ke konci roku 1918 vypravil se přes Tichý oceán a přes Sibiř do Ruska, aby s generálem Janinem ujal se vedení našich věcí na ruské a sibiřské půdě. — Obdivuhodná energie a nadšený zápal pro věc musila siliti těžce nemocného Štefánika na jeho cestách. — Žel, že muž takový tak záhy byl odňat svému národu.

A zbývá nám pouze cenný jeho spisek »Poznámky politické a taktické,« kde vykládá hlavní zásady československé vojenské akce, nutnost organisovati se vojensky, neboť každý národ musí si dobýti svojí svobody za cenu krve. A z těchto poznámek vyvstává nám jasně obraz Štefánika vojáka, který žádá k á z e ň, o b ě t o v á n í s e, ale jen pro ideu — obraz vojáka demokrata. Jasně to také vysvítá z jeho slov, která pronesl dne 5. prosince 1918 v Čeljabinsku: »Sdružili jsme se kol praporu svobody. My jsme nebojovali, jenom za osvobození svého národa, nýbrž za ideu svobody.« — A jaká osudová tragika — ideu svobody triumfuje ve světě a její hlasatel umírá. Umírá jako hrdina ve chvíli triumfu, roztrhává se jako zářící meteor, náhle zhasínající v okamžiku, kdy ještě oslňoval svým leskem.

Národu zbývá povinnost plniti odkaz svého heroa a skutkem dokázati pravdu jeho slov v posledním jeho rozkaze, že v duši československého člověka přes starou porobu nebyl utlumen p l a m e n l á s k y k v l a s t i, n á r o d u,

k s v o b o d ě a p r a v d ě. Buď navždy požehnána památka generála-vlastence!

Na konec budiž dovoleno uvéstí závěr pietní vzpomínky »Za generálem Štefánikem,« kterouž v Paříži napsal náš ministr-president dr. Karel Kramář:

»Nelitostná, ve svém výběru tak nespravedlivá smrt nám Štefánika vyrvala... Je u konce krásná slovenská pohádka... Rytíř bílý a čistý, přišel, aby ubil stohlavou hydru, která po staletí pila nejdražší krev Slovenska. V záračném gigantském boji netvora ubil. Přiletěl, aby políbil tu drahou zem, kterou tak vášnivě miloval, volnou a svobodnou. S oblačné výše viděl po prvé — za tolik let nadlidských bojů a zápasů — svobodnou krásnou Slovač... Ale Osud nechtěl, aby čisté zlaté jeho srdce trpělo dotekem s tvrdou skutečností.

Po drahé zemi rozlila se jen jeho horká krev a krásná jeho duše vletěla v hvězdnatou výš, jejíž záhadné tajemství bylo poesíí celého jeho života...

Legendárním hrdinou nové osvobozené Slovače bude Štefánik. A až naši Slováci budou putovati k jeho hrobu, kéž nezapomenou, co bylo ideálem slovenského hrdiny: svobodná, jednotná a nedílná vlast všeho československého národa.

Tu nám svou bezpříkladnou energií se svými druhy vybojoval a jeho jméno — dokud náš národ bude vzpomínati svého osvobození, — s ním bude spojeno.

Věčná buď jemu pamět v srdcích vděčného národa!

O vzniku a významu české samostatnosti.

Dne 28. října 1918 dosáhl národ český svobody, po níž tři století toužil. — Z historie vidíme jasně tragickou jeho situaci od povstání proti dynastii habsburské a nešťastné bitvy na Bílé Hoře. Tehdy jeho vůdcové hynou na popravním lešení a národ zvolna a systematicky jest ubijen. Konečně umírá, aspoň zdá se býti mrtev po dlouhý čas — vzbuzen však jest nadšením některých svých synů. — Snaží se pak vyvíjeti, ale tlak nepřátelské dynastie habsbursko-lotrinské dusí ho ve vývoji po stránce národní, hospodářské, politické i kulturní.

A roku 1914 rozpoutává se světová, téměř pětiletá válka mezi ústředními mocnostmi a dohodou, mezi zásadou moci a zásadou práva. V nebezpečí jsou nejdůležitější statky bytí — svoboda, spravedlnost, volný rozvoj lidstva.

Vynikající synové českého národa poznávají vážnost chvíle, poznávají, že po roce 1620 znovu udeřila osudová chvíle dějin českého národa.

Koncem roku 1914 odjel z Rakouska profesor Masaryk. Ztratil se nám z dohledu. Doma bylo jeho jméno zavalováno vynucenou potupou. My však přece se zatajeným dechem, s úzkostmi a nadějemi, jakých nemohlo prožít žádné srdce krom českého, sledovali jsme jeho šlépěje, jež vtiskoval do zemí cizích, v Londýně, Curychu, Ženevě, Petrohradě, Moskvě, Kijevě, Chicagu, Paříži, kde se znamoval se s proudy, které řídily světový zápas, a upozorňoval západní národy na nepomíjející význam samostatného českého národa pro zabezpečení evropské svobody. Masaryk však jasně věděl, že tato diplomatická propaganda nestačí k dosažení samostatnosti národa, že národ musí si vybojovat vlastním činem žádoucí, plodnou svobodu. A proto se svými věrnými pomocníky Benešem,

Štefánikem a j. organisuje legie a stává se jejich plukovníkem. On, duch navýsost humaní, ctitel zbraní ducha, nejpřísnější zavrhovatel války, chápe se meče fysického — ne činit násilí nové, nýbrž přemoci násilí staré. A v legionářích vedených Masarykem oživuje duch starého Tábora, duch Žižkův a tvoří z nich pravé vojsko božích bojovníků, jež svou obětavostí a dobrovolně prolitou krví dobývá národu svobody a smývá s něho potupu otrockých služeb, prokazovaných v minulosti Habsburkům. — Na tisíce těch našich národních mučovníků odpočívá na pláních sibiřských, francouzských a italských.

Skutečnost tedy potvrdila památná slova Masarykova: Může každému člověku nastati doba, že proti násilí musí se brániti železem. I národ český by tak učinil, kdyby se mu sahalo na život*). Heroismus českých vůdců a legionářů dobývá nám přízně civilisovaného světa, uznání státního sebeurčení československého národa demokraciemi světovými a vybudování samostatné československé republiky. — A dnes svobodný, volný český národ zaujímá vynikající místo v řadě moderrích států. Na nás jest, abychom si toto první místo udrželi svou láskou k pravdě, svojí spravedlností a lidskostí, svým bratrstvím, svou pokrokovostí a humanitou, která podle našeho presidenta Masaryka byla vždy smyslem dějin našeho národa. Jedině v těchto zásadách zabezpečíme mladou svobodu na všechny časy a dokážeme dohodě, svým velkým vůdcům a bojovníkům, že dovedeme býti pány svého politického osudu, že zasloužíme si svobody, pro niž oni pracovali, bojovali a umírali.

Řed. Dr. Josef Pražák.

*) Masaryk, Česká otázka, strana 168.

8.50 K, prof. Thoma a J. Schwarzkopf po 5 korunách, zápisová sbírka 164 K, ze studentského představení ve vinohradském divadle 162.42 K.

Ředitelství vzdává všem šlechetným příznivcům ústavu i všem štědrým dobrodincům žactva jeho za všecky dary a podpory nejvřelejší díky a prosí, aby vzácnou přízeň a podporu ústavu zachovali i nadále.

VII. TĚLESNÝ VÝCVIK.

Tělesný výcvik žactva koná se podle platných nařízení.

a) Přehled účasti v jednotlivých oborech tělesných cvičení.

	T ř í d a														Úhr- nem
	1.	2.a	2.b	3.a	3.b	4.a	4.b	5.a	5.b	6.a	6.b	7.a	7.b	8.	
Od pov. tělocviku osvo- bození	2	3	3	—	2	1	2	14	3	12	12	10	10	7	71
Hry školní { počet dnů společné { prům. účast	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
Vycházky { počet prům. účast	22	18	25	10	19	15	20	18	12	10	9	6	6	8	198
Koupání	1	1	1	2	1	1	2	3	1	2	1	1	1	1	19
Plování	30	29	28	25	24	30	30	21	20	19	19	18	16	12	23
Veslování	40	42	43	34	30	36	30	31	30	26	30	22	23	21	428
Jízda na koni	18	22	36	20	21	29	24	22	24	26	27	16	19	19	317
Jízda na kole	16	20	25	25	26	32	28	29	28	24	25	20	20	20	338
Bruslení	—	—	1	—	—	5	—	2	—	3	—	—	5	2	18
Sáňkování	1	4	2	6	8	5	12	16	13	10	12	15	14	18	136
Jízda na lyžích	41	42	44	36	32	38	32	33	29	24	28	20	23	22	444
Šerm	38	42	44	35	30	34	30	31	28	22	25	18	21	18	416
Střelba	—	2	4	5	3	2	1	—	2	3	4	1	3	4	34
Junáctví	—	2	1	3	1	—	—	—	4	2	1	4	1	3	22
Cestov. o prázdninách	2	9	20	16	21	12	7	12	6	9	13	13	10	14	164
Přespolní žáci	6	12	10	4	4	6	3	2	3	6	—	—	4	2	62
Všech žáků	51	44 ¹	44	35	33 ¹	37 ²	31	33 ³	33	30 ¹	30	26	26 ¹	22 ¹	475 ¹⁰

b) Hybné a polní hry konány byly na „Floře“ na hřišti „Spolku pro pěstování her české mládeže v Praze“. Hybné hry vedli v podzimním období prof. Fr. Benák a prof. Bican, v letním období prof. Bican a prof. Koudelka. Hráno bylo v podzimním období 9krát, v letním období 18krát, celkem 24krát.

VIII. Z KRONIKY ÚSTAVU.

Od 28. října 1918 první rok svobodné vlasti československého národa! O významu vzniku naší republiky viz str. 5. Dne 5. listopadu zahájeno bylo vyučování školní slavností na oslavu zřízení československé republiky, jíž se zúčastnilo veškeré žactvo ústavu a celý sbor profesorský. Slavnostní promluvy měli prof. Frant. Hess a žák 8. třídy J. Karásek. Na konec zapěny národní naše hymny. — Dne 8. listopadu zúčastnilo se žactvo s celým sborem profesorským slavností pražského studentstva na Hradě. — Dne 15. listopadu složilo žactvo ústavu po skončeném vyučování slib studentské sebekázně v ruce členů Národního výboru J. S. Machara a dra J. Herbena, kterouž slavností zavedena byla na ústavě žakovská samospráva. — Dne 18. prosince

uspořádáno pro žactvo ústavu představení »Národní film« v biografu Minutě. — Dne 21. prosince zúčastnilo se žactvo i sbor prof. slavnostního uvítání presidenta naší republiky T. G. Masaryka. — Dne 5. února 1919 přítomno bylo žactvo ústavu se sborem prof. přednášky praporečníka J. Špačka o vzniku a organizaci československých legií v Rusku, pořádané pro vinohradské studentstvo v Národním domě. — Dne 7. března oslaveny sborem prof. i žactvem ústavu šedesáté deváté narozeniny presidenta republiky T. G. Masaryka. Slavnostní promluvy k žactvu měli prof. dr. Frant. Benák a zat. profesor dr. Štěpán Jež. Potom přednesli žáci vlastenecké básně a pěvecký sbor ústavu zapěl vlastenecké písně. — Dne 28. března oslaveny celým ústavem narozeniny Jana Amosa Komenského. Slavnostní proslov měl zat. prof. Karel Oliva, oslavnou řeč žák 8. třídy Jehlička, pak předneseny žáky ústavu básně. — Dne 4. května zúčastnil se ústav slavnostního zasazení lípy svobody v Čechových sadech vinohradských. — Dne 10. května, v den pohřbu generála dra Štefánika, dán žactvu prázdninový den ředitelský. K žactvu, kteréž se shromáždilo v tělocvičně ústavu, měl ředitel smuteční oslavnou promluvu. Viz strana 3.

Na podpůrný fond legionářský daroval profesorský sbor 1000 korun, žactvo ústavu 2113.93 K. Na Denisův fond vybrali žáci 535.20 K. Na zlatý poklad republiky přispěli žáci hojnými půjčkami a štědrými dary. K činné účasti při této vlastenecké akci povzbuzeni byli též propagační přednáškou žáka 7. třídy Šejnohy. Na československý Červený kříž vybráno bylo 355.20 K, na Českou zemskou komisi pro péči o mládež 204.25 K, na spolek Preslovo nadání 164 K, na obětinový věnec generálu dru Štefánikovi 304 koruny. — Výuka na ústavě trpěla častými nedobrovolnými prázdninami (pro chřipku, pro nedostatek topiva). Od 5. prosince 1918 byl ústav zabrán pro ubytování československých legionářů. Ústav se přestěhoval do gymnasia v Hálkově třídě, kdež zavedeno střídavé vyučování. Od 24. února 1919 počalo se opět vyučovati ve vlastní budově, ale zase jen střídavě s reálkou vršovickou.

IX. SEZNAM ŽÁKŮ NA KONCI ŠKOLNÍHO ROKU 1918-19.

* výborně způsobilý, [v] vystoupil; v závorce () udáno bydliště rodičů, liší-li se od rodiště žákovy.

Třída 1.

Adamička Miloš z Prahy (Broumov v Čechách)	Hlavnička Josef ze Smíchova (Kr. Vinohrady)
Baloun Ludvík z Dolních Počernic (Kr. Vinohrady)	Hůla Karel z Kr. Vinohrad
Bílek Josef z Kr. Vinohrad (Vršovice)	Chodounský Miloš z Král. Vinohrad
Bohuslav Jiří z Řičan	Jerman Václav z Kr. Vinohrad (Kroučová u Řenčova)
Bukovský Miroslav z Plzně (Vršovice)	Jeřábek Ladislav z Kr. Vinohrad
*Čekal Antonín z Prahy (Kr. Vinohrady)	Josífko Stanislav z Lysolej
Drahotínský Josef ze Žižkova	Knobloch Ferdinand z Brna (Kr. Vinohrady)
Ehrler Julius z Brna (Kr. Vinohrady)	Kohn Alfred z Roudnice (Kr. Vinohrady)
*Erben Jaroslav z Kr. Vinohrad	Kozel Josef ze Žižkova
Fafl Bohumil z Č. Budějovic (Kr. Vinohrady)	*Kramář Oldřich z Vysokého n. J.
*Fink Karel z Prahy (Kr. Vinohrady)	*Krekule Jaroslav z Král. Vinohrad
Flek Jan z Roztok u Prahy (Kr. Vinohrady)	*Kučera Miloš z Dvora Králové n. L. (Kr. Vinohrady)
Hasenöhrl Jindřich z Liběchova n. L. (Kr. Vinohrady)	Kurzweil Karel z Prahy